

ВІДГУК

офіційного опонента, доктора медичних наук Шапринського Володимира Олександровича, завідувача кафедри хірургії №1 Вінницького національного медичного університету імені М.І.Пирогова на дисертацію Балясевича Сергія Ярославовича «Поєднана абдоміно-вертебральна травма у постраждалих в результаті дорожньо-транспортних пригод», поданої до спеціалізованої вченої ради Д 05.600.01 при Вінницькому національному медичному університеті імені М.І. Пирогова МОЗ України на здобуття наукового ступеня кандидата медичних наук за спеціальністю 14.01.03 – хірургія.

Актуальність вибраної теми дисертації.

На даний час в Україні, як майже в усьому світі, спостерігається значне підвищення рівня та тяжкості травматичних ушкоджень людини, що дозволило деяким авторам ввести поняття епідемія травматизму. Особливе значення, як в аспекті складності, так і в аспекті загрози життю мають поєднанні пошкодження, що є дуже складною проблемою для світової медичної науки та охорони здоров'я в цілому. За даними ВООЗ, щорічно від важких травм помирають 5,8 мільйона осіб, а кількість людей, які стали важкими інвалідами, перевищує цю цифру більш ніж у три рази. Основними причинами отримання тяжких поєднаних пошкоджень залишаються дорожньо транспортні пригоди. Так, на частку автодорожнього травматизму припадає 30,8–79,0 % від усіх видів невиробничих травм. Водночас, автодорожній травматизм складає майже 50,0 % травм, пов'язаних зі смертністю серед населення. При цьому медична статистика свідчить, що навіть у розвинутих країнах світу (США, Німеччина, Швеція та інші європейські країни) на 100 постраждалих у ДТП гине від 2 до 8 (за даними вітчизняних авторів – від 24,0 % до 60,0 %), а решта – потребує негайної госпіталізації у спеціалізовані медичні заклади.

Вищенаведене ставить нові завдання перед лікарями, які займаються лікуванням постраждалих, зокрема це стосується множинних пошкоджень. До таких травм безумовно відносяться абдоміно--вертебральна травма, що є компонентом політравми. Сумісні пошкодження живота та хребта безумовно впливають на перебіг травматичного процесу, а в свою чергу травматична хвороба значною мірою визначає тяжкість та характер травматичних процесів у організмі постраждалого. Продовжує залишатися дуже високою та має тенденцію до зростання летальність внаслідок полісистемних пошкоджень та значне зростання інвалідизації постраждалих. Це повністю відноситься до постраждалих з абдоміно-вертебральною травмою, як компонента полісистемної травми. Відсутність сучасної та загальноприйнятої концепції лікування постраждалих з абдоміно-вертебральною травмою та політравмою в результаті ДТП є ще одним чинником в підтримку даного дисертаційного дослідження. Тому тема дисертаційного дослідження доцільна, своєчасна та актуальна.

Зв'язок теми з науковими програмами, планами, темами: Дисертаційна робота виконана за планом Державного закладу «Український науково-практичний центр екстреної медичної допомоги та медицини катастроф Міністерства охорони здоров'я України» і є фрагментом комплексної науково-дослідної роботи «Розробити клініко-організаційні принципи функціонування, структуру та кадрово-матеріальний ресурс системи надання екстреної медичної допомоги при дорожньо-транспортних пригодах» (Державний реєстраційний номер 0113U002107). Дисертантом визначені клініко-епідеміологічні та клініко-нозологічні характеристики травматичного процесу у постраждалих з пошкодженнями живота та хребта, як компоненту політравмою в результаті ДТП.

Наукова новизна одержаних результатів

В представленому дисертаційному дослідженні вперше науково доведено і клінічно підтверджено ефективність обґрунтованої сучасної

концепції лікування постраждалих з поєднаною абдоміно-вертебральною травмою.

Розширене уявлення щодо встановлення та верифікації впливу клініко-епідеміологічних характеристик перебігу травматичного процесу у постраждалих з абдоміно-вертебральною травмою в результаті ДТП. Визначено вплив клініко-нозологічних характеристик пошкоджень у постраждалих з абдоміно-вертебральними пошкодженнями в результаті ДТП, та їх вплив на перебіг травматичного процесу. Визначені та науково верифіковані клінічні результативні ризики летального результату у постраждалих з абдоміно-вертебральною травмою в результаті ДТП. Розроблені науково обґрунтовані заходи щодо покращення сучасної концепції лікування постраждалих з абдоміно-вертебральною травмою в результаті ДТП на догоспітальному та ранньому госпітальному етапах надання медичної допомоги. Сформульовано науково обґрунтовані протокольні схеми надання допомоги постраждалим з абдоміно-вертебральною травмою в результаті ДТП на догоспітальному та ранньому госпітальному етапах надання медичної допомоги.

Теоретичне значення результатів дослідження

На основі аналізу і узагальнення отриманих результатів дисертантом виявлено, теоретично обґрунтовано і розроблено загальну стратегію лікування хворих з абдоміно-вертебральною травмою. Розроблені науково обґрунтовані заходи щодо покращення сучасної концепції лікування постраждалих з абдоміно-вертебральною травмою в результаті ДТП на догоспітальному та ранньому госпітальному етапах надання медичної допомоги, які дали можливість значно покращити результати лікування таких пацієнтів.

Практичне значення одержаних результатів.

У представленому дисертаційному дослідженні розпрацьовано і адаптовано до потреб практичної охорони здоров'я доцільність застосування та ефективність напрацьованих нових та удосконалених існуючих методик.

Розроблені та впроваджені у практичну діяльність протокольні схеми екстреної медичної допомоги постраждалим з абдоміно-вертебральною травмою в результаті ДТП на догоспітальному та ранньому госпітальному дозволили, які дали можливість значно покращити рівень екстреної медичної допомоги, а також оптимізувати клініко-організаційні заходи для підвищення виживаємості постраждалих даної категорії.

Результати теоретичних та клінічних досліджень використано в лікувальній роботі Військово-медичному клінічному центрі Державної прикордонної служби України м. Львів, ДЗ «Український науково-практичний центр екстреної медичної допомоги та медицини катастроф МОЗ України», у відділенні травматології та ортопедії 8 комунальної міської лікарні м. Львову, Чернівецької обласної клінічної лікарні, КП «Обласний центр екстреної медичної допомоги та медицини катастроф Дніпропетровської обласної ради»

Ступінь обґрунтованості та достовірності положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації

Дисертаційна робота оформлена у відповідності із вимогами ДАК України і є комплексним клінічним дослідженням, яка присвячена актуальній проблемі лікування постраждалих з абдоміно-вертебральною травмою. Наукова робота виконана на достатньому об'ємі матеріалу для обґрунтування наукових положень, висновків і рекомендацій. Матеріали наукового дослідження ґрунтуються на статистично доведених наукових положеннях.

В основу дисертаційного дослідження по клініко-епідеміологічній та клініко-нозологічній характеристиці абдоміно-вертебральної травми у постраждалих з політравмою було ретроспективно проаналізовано 167 карт стаціонарних хворих з діагностованою абдоміно-вертебральною травмою. З метою якісного аналізу фактичного матеріалу дослідження було проведено розподіл масиву вивчення (основної групи) на групи відповідно до результату перебігу травматичної хвороби, а саме: перша група – одужавші (постраждалі, лікування яких закінчилося випискою зі стаціонару) і друга група - померлі (постраждалі, лікування яких закінчилося летальним наслідком). До першої групи увійшли 106 випадків абдоміно-вертебральної травми (63,5%), до другої – 61 випадок (36,5%).

Дисертаційна робота побудована і оформлена за вимогами ДАК України. Робота викладена на 173 сторінках друкованого тексту, який містить анотацію, вступ, огляд літератури, матеріали і методи дослідження, три розділи власних досліджень, висновки. Дисертаційна робота містить таблиці, рисунки, 231 посилання на інформаційні джерела, 102 з яких латиною.

У **вступі** лаконічно та чітко автор вказав на актуальність наукової проблеми, що розроблялася дисертантом. Акцентувалася увага на недосконалість існуючих методів діагностики та алгоритмів надання хірургічної допомоги постраждалим з політравмою і необхідності пошуку та впровадження нових методик лікування. Мета дослідження є чіткою та зрозумілою, яка впливає із актуальності вибраної теми дисертаційного дослідження. Поставлені 5 завдань є логічним відображенням мети дисертації.

Літературний огляд відображений на 21 сторінці. Розділ досить ґрунтовно базується на достатній кількості літературних джерел, де висвітлені основні проблемні питання щодо постраждалих з політравмою в тому числі з абдоміно-вертебральною травмою, як в Україні. так і у світі.

Автор описує існуючі методи діагностики та лікування і критично оцінює їх можливості. У розділі розкриті сучасні тенденції щодо покращення надання медичної допомоги постраждалим з політравмою в загальному та з абдоміно-вертебральною травмою зокрема. Варто зауважити, що огляд джерел наукової інформації має аналітичний характер, що дозволяє дисертанту визначити напрямок дисертаційного дослідження.

Оцінюючи даний розділ потрібно вказати, що в загальному він справляє позитивне враження.

У другому розділі «Програмно-методологічне забезпечення дослідження» відображений клінічний матеріал, що базується на достатній кількості досліджень. Розділ викладений на 12 сторінках машинописного тексту. Клінічний матеріал структуризовано за статтю, віком та у відповідності до сучасної міжнародної класифікації. Крім того, автор виділяє групу порівняння та основну групу. В розділі дисертант чітко та грамотно описує методи дослідження крім того у розділі викладено основні принципи збору та аналізу матеріалу досліджень, проведено математичне та логічне обґрунтування методології та методик збору фактичного матеріалу, які є досить сучасними та дозволяють отримати вірогідний результат. Безумовно, вдалим та слушним є визначення дисертантом необхідного та достатнього обсягу дослідження, що дозволяє оптимізувати та конкретизувати процес дослідження, а також сформулювати базу даних. Обрана та використана програма й методологія проведення даного дослідження відповідає вимогам критеріїв доказової медицини і дозволяє отримати вірогідні результати та обґрунтовані висновки. із зауважень слід відмітити, що даний розділ дуже подрібнений на велику кількість невеликих підрозділів.

У третьому розділі « Клініко-епідеміологічна та клініко-нозологічна характеристика постраждалих з абдоміно-вертебральною травмою в результаті ДТП» проведено досить повний клініко-епідеміологічний аналіз контингенту постраждалих з абдоміно-вертебральною травмою в результаті

ДТП. Розділ великий викладений на 39 сторінках і структурно складається з трьох підрозділів, які в свою чергу також діляться на підрозділи. Беззаперечний практичний та науковий інтерес має, наведений автором опис та аналіз травмогенезу у постраждалих з абдоміно-вертебральною травмою. Важливою з наукової точки зору визначена дисертантом клініко-нозологічна характеристика постраждалих з абдоміно-вертебральною травмою в результаті ДТП, яка дозволила визначити основні напрямки розвитку травматичної хвороби у постраждалих цієї категорії.

В кінці розділу автор робить висновок, що у групі одужавших превалюють постраждалі з компресійними та уламковими переломами поперекових хребців, що було виявлено у 60,3% випадків, на відміну від групи померлих де виявлялись лише постраждалі з уламковими переломами хребців у 7,5% випадків, а компресійні переломи хребців не реєструвались взагалі. Це вказує на більш легкий характер травми у постраждалих групи одужавших. У групі померлих домінували більш тяжкі пошкодження а саме: багатоуламкові вибухові переломи, переломовивихи та вивихи та множинні переломи поперекових хребці, що у сумі було виявлено у 71,4% випадків, а у групі одужавших лише 23,8%.

Розділ багато ілюстрований таблицями, рисунками, які значно полегшують сприймання матеріалу. Загалом розділ гарно ілюстрований, побудований методично і коректно.

У четвертому розділі «Визначення клінічних результативних ризиків летального результату у постраждалих з абдоміно-вертебральною травмою в результаті ДТП». Розділ викладено на 35 сторінках і структурно ділиться на 10 підрозділів. Особливе значення для повноцінної характеристики такого складного явища яким є травматична хвороба у постраждалих з абдоміно-вертебральною травмою, що виникає внаслідок політравми має інтегральна характеристика за ознаками клініко-епідеміологічних та клініко-нозологічних ризикстворюючих факторів. Як

впливає з даних, що наведені автором, має місце певна закономірність залежності тяжкості стану, механізму травми та результату травматичного процесу на перебіг травматичного процесу у цієї категорії постраждалих. Дисертантом виявлено, що майже всі ризикстворюючі фактори, що впливають на розвиток травматичної хвороби у постраждалих з абдоміно-вертебральною травмою в результаті ДТП є або критичними або катастрофічними, що значно ускладнює прогноз виживаємості.

В кінці розділу дисертант робить висновок, що найвищий рівень клінічного результативного ризику летального результату виявлено у постраждалих з травмою хребта та поєднаною краніо-торако-абдомінальною та краніо-торако-абдоміно-скелетною травмами, де виявлено надвисокі рівні катастрофічного ризику. Краніо-торако-скелетна та краніо-торакальна травми у поєднанні з травмою хребта теж мають катастрофічний рівень клінічного результативного ризику летального результату, однак у числовому визначенні їх показник значно нижчий ніж у вищеперерахованих поєднань. Розділ також багато ілюстрований таблицями, які значно полегшують сприймання матеріалу. Загалом розділ побудований методично, коректно і доказово.

У п'ятому розділі « Клініко-діагностичні принципи лікування постраждалих з поєднаною абдоміно-вертебральною травмою в результаті ДТП», який викладений на 20 сторінках і структурно також складається з двох підрозділів. Даний розділ є логічним продовженням результатів висвітлених в попередніх розділах. На підставі вищенаведених досліджень, автором обґрунтовано принципи формування клініко-патогенетичних протокольних схем лікування постраждалих з абдоміно-вертебральною травмою в результаті ДТП, як на догоспітальному, так і на ранньому госпітальному етапі. Особливістю даних протокольних схем є поєднання принципів адекватного та оптимального обсягу, характеру і послідовності лікувально-діагностичних заходів. Дисертантом було

проведено аналіз результатів застосування запропонованих протокольних схем, та доведено їх високу ефективність. Впровадження уніфікованих протокольних схем екстреної медичної допомоги постраждалим з абдоміно-вертебральною травмою в результаті ДТП на догоспітальному етапі, дала змогу знизити летальність на 5,7% та підвищити виживаємість на 10,2%, а на ранньому госпітальному етапі -- знизити летальність на 5,5% та підвищити виживаємість на 9,3%.

В цілому розділ ґрунтовний, гарно ілюстрований рисунками, таблицями і добре сприймається. Результати аргументовані, статистично доведені. До даного розділу особливих зауважень немає.

В дисертації відсутній розділ «Аналіз та узагальнення результатів дослідження».

У роботі застосовано комплекс клінічних, клініко-епідеміологічних методів дослідження, що дозволяє стверджувати про високий сучасний методологічний рівень даного дисертаційного дослідження. Дослідження спирається на міцне статистичне обґрунтування отриманих результатів.

П'ять висновків дисертаційної роботи повністю відповідають змісту дисертації, є науково обґрунтованими і відповідають меті та завданням дослідження.

Список літератури оформлений відповідно вимогам ДАК України і більшість джерел датовані 5-7 роками.

Повнота викладу матеріалів дисертаційного дослідження в опублікованих роботах та авторефераті.

Автореферат в повній мірі відображає основні положення дисертації. Результати наукової роботи висвітлені за темою дисертаційного дослідження

у 6 наукових працях, з яких 4 надруковані у провідних наукових фахових виданнях, що рекомендовані ДАК України, 2 - в матеріалах та тезах науково-практичних конференцій.

8. Недоліки дисертаційної роботи та автореферату щодо їх змісту і оформлення.

Принципових недоліків щодо обґрунтування основних положень дисертаційного дослідження немає. Проте, є ряд зауважень: в тексті зустрічаються поодинокі орфографічні та стилістичні помилки, неточні вирази, деякі розділи переобтяжені цифровим матеріалом та таблицями, другий розділ подрібнений на велику кількість невеликих за об'ємом підрозділів, бажано було б написати практичні рекомендації. Але перелічені недоліки не зменшують цінність роботи, не мають принципового характеру і не впливають на загальну позитивну оцінку, а лише підкреслюють актуальність і складність розглянутої проблеми.

У порядку дискусії виникли наступні запитання:

1. Чи використовувалась у Вашому дослідженні тактика Damage-control при наданні екстреної медичної допомоги постраждалим з абдоміно-вертебральною травмою в результаті ДТП?
2. Як визначалась ефективність запропонованих Вами уніфікованих протокольних схем надання екстреної медичної допомоги постраждалим з абдоміно-вертебральною травмою в результаті ДТП на догоспітальному та ранньому госпітальному етапі ?
3. Чи плануєте Ви внести доповнення до алгоритмів надання медичної допомоги постраждалим з політравмою?

Рекомендації щодо використання результатів дисертації у практиці.

Використання результатів дослідження слід рекомендувати до широкого застосування в практичній охороні здоров'я, оскільки розроблені автором підходи, методи діагностики та алгоритми хірургічного лікування постраждалих сприяють зменшенню травматичності проведення оперативного втручання, зменшенню терміну перебування пацієнта у стаціонарі та зменшенню періоду післяопераційної реабілітації хворого. Використання сучасних протокольних схем прогнозування та оперативного лікування дозволить підвищити ефективність лікування постраждалих з абдоміно-вертебральною травмою та дозволить попередити величезну кількість післяопераційних ускладнень, що в свою чергу зменшить витрати охорони здоров'я на лікування даної категорії пацієнтів.

10. Відповідність дисертації встановленим вимогам.

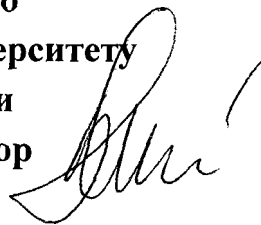
Все вище викладене дозволяє прийти до висновку, що дисертаційна робота Балясевича Сергія Ярославовича на здобуття наукового ступеня кандидата медичних наук за темою: «Поєднана абдоміно-вертебральна травма у постраждалих в результаті дорожньо-транспортних пригод», яка виконана під керівництвом доктора медичних наук, професора Гур'єва Сергія Омеляновича. є завершеною науковою працею, у якій отримані нові науково обґрунтовані дані котрі у сукупності вирішують важливе науково-практичне завдання підвищення виживаності постраждалих з абдоміно-вертебральною травмою в результаті дорожньо-транспортних пригод.

За актуальністю обраної теми, теоретичною та практичною цінністю, науковою новизною, методичним рівнем дослідження, ступенем обґрунтованості наукових положень, висновків, повнотою висвітлення отриманих результатів в публікаціях, робота відповідає п.11 «Порядку

присудження наукових ступенів і присвоєння вченого звання старшого наукового співробітника» затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 24 липня 2013 р. № 567 що до дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата наук, а її автор Балясевич Сергій Ярославович заслуговує присудження ступеня кандидата медичних наук за спеціальністю 14.01.03 – хірургія.

Офіційний опонент:

**Завідувач кафедри хірургії №1
з курсом урології Вінницького
національного медичного університету
ім. М.І. Пирогова МОЗ України
доктор медичних наук, професор**

В.О.Шапринський

*Відомо з огляду реєстрації
24 вересня 2020 року
Володимир Сербар*